

## פרק 25

### השבת גביה לא חוקית של ארנונה

#### 25.1 המוגרת הנורמטיבית

במקרים שבהם הרשות המקומית גבה ארנונה שאינה חוקית או שאינה בסמכותה, עליה השאלה האם קמה חובת ההשבה של הסכומים שנגבו שלא כדין על ידי הרשות לנישום?

על פי סעיף 1(א) לחוק עשיית עשר ולא במשפט, התשל"ט-1979, מי שקיבל שלא על פי זכות שבדין נכס, שירות או טובת הנאה אחרת (להלן – הזוכה) שבאו לו מאדם אחר (להלן – המזוכה), חייב להשיב למזוכה את הזכיה, ואם השבה בעין בלתי אפשרית או בלתי סבירה – לשלם לו את שווייה.

ההשבה מותנית בכך שקבלת הנכס, השירות או טובת הנאה אחרת, נתקבלו שלא על פי זכות שבדין.

סעיף 2 לחוק עשיית עשר ולא במשפט, דין בפטור מחובת ההשבה וקובע כי "בית המשפט רשאי לפטור את הזוכה מחובת ההשבה לפי סעיף 1, כולה או מקצתה, אם ראה שהזכיה לא הייתה כרוכה בחסרון המזוכה או שראה נסיבות אחרות העושות את ההשבה בלתי צודקת".

אין מניעה לקבוע כי על רשות שגבתה סכומים שלא כדין, מוטלת חובת ההשבה מכוח חוק עשיית עשר ולא במשפט. מדובר במסר הרטעתו וחינוכו המגשים את עיקנון המשפטי שלפיו לא יצא חוטא נשכר, ומונעת אפשרות מהרשות להיות מפירות של גביה לא חוקית.<sup>1</sup>

---

<sup>1</sup> ע"א 1761/02 רשות העתיקות נ' מפעלי תחנות בע"מ, פ"ד ס(4) 454 (2006).

השיעור המרכזי הניצב בסיס ההכרה בחובת ההשבה במקרים של גבייה בחוסר סמכות, הוא, בראש ובראשונה, עיקרון החוקיות החל על מעשה המנהל, כאשר המשמעות של גבייה מוס או אגרה בנייגוד להסכמה מפורשת אינה אלא פגיעה קשה בשלטון החוק ובזכויות החוקיות של האזרה.<sup>2</sup>

עزم העובדה כי בין הרשות קיימים יחסים שאינם שוויוניים (כמפורט בעניינים הנוגעים לתשלום ארנונה, בין היתר מלחמת עלילונות הרשות לגבות חיובי ארנונה בהתאם לפקודת המסים (גביה)), גם הם כשלעצמם מצדיקים את ה蟲ך בהשbet סכומים ששולם על ידי הנישום באופן לא מחושב ומושכל.<sup>3</sup> ההכרה בחובת ההשבה מטעם זה של אי-שוויון, מתחייבת לאור העיקרון של שמירה אמון הציבור ברשות השלטון, שהוא למעשה אחד מנכסיה המשמעותיים של הרשות השולטונית.

בתוך כך, מצב דברים שבו ייאבד האמון ברשות השולטונית, המוחזקת כנאמן הציבור, וללה ניתןתו לפעולותיה כחלק מחזקת כשרות מעשי המינהל, הוא אינו סביר ואין לו מותם את חובת ההגיניות המוטלת על הרשות.

הקביעה העקרונית בדבר חובת ההשבה נקבעה בפרשנות עיריית ירושלים.<sup>4</sup> שם, התייחסה השופטת נאור, בין היתר, לנורמות התנהגות המצופות מעת הרשות: "החובה להකפיד על מילוי החוק מוטלת על רשות הציבורית מקבלת תשלום יותר מאשר מוטלת על הפרט והמשלם".

<sup>2</sup> ראו בעניין זה: סעיף 1 לחוק-יסוד: משק המדינה; ע"מ 867/11 עיריית תל-אביב יפו נ' אי.ב.י.ס. ניהול ואחזקה בע"מ (28.12.2014) ; ע"א 7368/06 דירות יוקה בע"מ נ' ראש עיריית יבנה, מר צבי גוב-ארי (27.6.2011).

<sup>3</sup> ע"א 412/54 ראש העיר, חברי המועצה ובני העיר תל-אביב יפו נ' חברת ארמן אהרוןוביץ 3 בע"מ, פ"ד 1835 (1956).

<sup>4</sup> ע"א 546/04 עיריית ירושלים נ' שירותים כלליות (20.8.2009). על פסק דין זה הוגשה בקשה לדין נוספת, דנ"א 7398/09 עיריית ירושלים נ' שירותים כלליות (14.4.2015), אך פסק הדין אשר ניתן בחלוקת כמעט שש שנים לא שינה את תוצאות ההחלטה. הערכאות יישמו את ההלכה שנקבעה בפסק הדין בערעורו שלפיו יושבו כספים שנגבו בחוסר סמכות על ידי הרשות. רואו למשל, רע"א 4086/09 עיריית צפת נ' הקופה לתגמלים ופנסיה של עובדי הסוכנות היהודית לארץ ישראל בע"מ (22.12.2009); רע"א 993/08 חברת לימת הצדק בית דין חיפה ע"ר נ' עיריית חיפה (23.12.2007).

לענין זה יפים גם הדברים שנכתבו על ידי המלומד פרידמן:<sup>5</sup>

מדובר בגביית כספים שלא כדין, שנעשתה על ידי רשות ציבורית, המצווה להකפיד על רמת התנהגות גבוהה ועל כך שגביה המס עשה בצורה הוגנת ונאותה [...]. שלילת זכות ההשבה במקרי תשלום מס שאינו מגיע, משמעותה שmonths על האזרוח לבדוק כל דרישת תשלום המופנית אליו מצד השלטון. בדיקה כזו עשויה לחיבת קבלת עוז משפטית ובמקרים רבים תהייה הכרוכה בהוצאות. ספק אם ניתן להצדיק מדיניות משפטית הקובעת עקרון כזה. נראה שגם שגム מנוקות ראותן של הרשות יש לחזור למצב שבו יחש האזרוח שהשלטון נוהג עמו בירושר, כך שהאזרוח ידע שהוא חופשי להיענות לדרישת תשלום של השלטון, בידועו שם יתרור כי נפללה טעות יוחזר לו כספו.

במקרים שבהם אפשר להוכיח כי התשלום בוצע מותך וצון חופשי, הווה אומר מותך וצון להגיא לפשרה עם הרשות במטרה לשים קץ לכסוך שבין הצדדים, הנטייה תהיה לצמצם את חובת ההשבה המוטלת על הרשות, ובלבבד שמדובר שהצדדים הראו בתנהגותם כי ייתרו על טענותיהם וכי לא יטרדו עוד באוטו עניין.<sup>6</sup> מנגד, תשלום תחת מהאה או שנעשה תחת אילוץ, יכול שיקים זכות להשבה, ואולם יש לצקת תוכן אותה מהאה אשר בGINA בוצע התשלום תחת אילוץ?<sup>7</sup> מהאה מצד נישום, אינה תנאי מוקדם לקיומו של אילוץ, ואפשר לראותה כאינדיקציה לכך שהמדובר בתשלום שאין לו רוחו של הנישום בעת ביצועו ובלבבד שמועלית אותה מהאה. יש ליתן את הדעת לכך, שתשלום שמציע נישום, אשר מקורו בדרישת הרשות (למשל תשלום אגרות כתנאי למtan היתר בנייה או תשלום ארנונה כתנאי למתן אישור המופנה לטאבו בהתאם לסעיף 324 לפקודת הערים [נוסח חדש]), אפשר לראותו לעתים כ"איילוץ" המקיים השבה בגין התעשרות שאינה צודקת, ولو בשל היחסים הכלתיים שוווניים שבין הרשות לבין הפרט. במקרים, שבהם אין הדבר בוגביה בזדון או תחת כפיה אשר הופעלה על

<sup>5</sup> דניאל פרידמן דיני עשייה עשר ולא במשפטן כרך ב', 877 (1998).

<sup>6</sup> רע"א 2911/95 אברהם, עו"ד נ' עיריית רמת-גן, פ"ד נ(1) 218, 233–234 (1999).

<sup>7</sup> ע"א 412/54 עירית ת"א-יפו נ' חברת "ארמן אהרוןוביץ" 3 בע"מ, פ"ד 1835 (1956).

הניסיונות, הרי שבית המשפט יתן משקל לשיעור ההשבה או לפטור מחייבת ההשבה, "כולה או מקצתה", על פי סעיף 2 לחוק עשיית עושר ולא במשפט.<sup>8</sup>

במקרים של גבייה מצד רשות מtopic טעות שבדין, כדי שתיקום חובת ההשבה, יש ליתן את הדעת למסבוי הנפשי של המשלם, קרי, לשאלת ידיעתו כי הסכום משולם לרשות תחת טעות וכן לעיתים תוכר חובת השבה של סכומים שנגבו לא רק בעילה של חוסר סמכות אלא בעילות נספota (כדוגמת הטעה או כפיה).<sup>9</sup>

במקרה שבו הרשות מודה כי גבתה חייבי ארנונה שלא כדין, הואה אומר בנסיבות שהבן אין מחלוקת כלל שהניסיונות שלים סכומי יתר יותר مما הייתה חייב וצריך לשלם, חובת ההשבה של סכומי היותר, מעוגנת מכוח דין עשיית העושר.

מכוח חובת ההגינות המוטלת על הרשות הציבורית, מוטב כי תפעל להשבת הסכומים שגבתה ביתר, אף ללא התדיינות,<sup>10</sup> מקום שבו אין עורין כי שולמו סכומים ביתר, וזאת אף בלי שהניסיונות יוכיחו רשלנות מצד הרשות, כאשר בין המקרים אשר יחייבו השבה מצד הרשות, נכללת גם טעות בתום לב של הרשות בגבייה.<sup>11</sup>

במקרה שבו ניוזם חייב ביתר בשל טעות שנייה שנquia בחלוקת במדינת הנכס, מתחייבת השבת סכומי היותר מכוח סעיף 1 לחוק עשיית עושר ולא במשפט. שיקולים לשינוי מצב לרעה של רשות, שיקולי הגנת תקציב או טענה לפטור מהשבה מכוח סעיף 2 לחוק עשיית עושר ולא במשפט, לא יצדקו, בכלל, פטור מחייבת ההשבה אפילו אם לא נקט הניסוי הליכי השגה וערר.<sup>12</sup>

טענת רשלנות של מעשה הרשות אשר מועלתה על ידי הניסוי בהליך שנקט נגד הרשות, לרוב בתביעה להשבת כספים אשר לטענת הניסוי נגבו שלא כדין על ידי הרשות,<sup>13</sup> תקיים אף היא חובת השבה.

<sup>8</sup> ע"א (מחוזי ים) 5526/04 עיריית מעלה אדומים נ' סאסי קבלני בגין בע"מ (26.6.2005).

<sup>9</sup> דנ"א 09/2015 עיריית ירושלים נ' שירוטי בריאות כללית, בפסקה 38 (14.4.2015).

<sup>10</sup> בר"ע 2824/91 עירית חיפה נ' לה נסינול חברה הישראלית לביטוח בע"מ (16.1.1991); רע"א 7669/96 עיריית נהריה נ' קוז, פ"ד נב(2) 214, 219 (1998).

<sup>11</sup> ע"א 1761/02 רשות העתיקות נ' מפעלי תחנות בע"מ, פ"ד ס(4) 454 (2006).

<sup>12</sup> ע"א (מחוזי ת"א) 3353/07 עירית גבעתיים נ' עורך דין יהב (21.3.2009).

<sup>13</sup> ראו הרחבה בפרק 26: עיקנון ההשבה בהליך של תובענה יציגת נגד הרשות.

עם זאת, לא כל טענת רשלנות הנטענת בכלל מא תוכר ככו אשר בגינה תוכר הסמכות לערכאות האזרוחיות לדון בתביעת השבה של סכומי ארנונה חלף המסלול הקבוע בחוק הרשויות המקומיות בגדרו נקבע מסלול של הגשת השגה וערור על פי סעיף 3(א) לחוק הרשויות המקומיות.

רק טענת רשלנות מהותית וمبرוסת אשר יש בה כדי להצביע על התנהלות חריגה של הרשות בנסיבות גביה ארנונה שאינה מוצדקת או בהיעדר סמכות תוך פגיעה בזכויות הנישום.<sup>14</sup>

בית המשפט לא יתן ידו למקרה שבו מנסה נישום בתביעה לבית המשפט, לבירור טענות שהן עובדות במשמעותן, קרי, מעין הליך ערורי על החלטת מנהל האrnונה או ועדת העור.

אם כן, על הרשות מוטלת החובה להשיב סכומים אשר נגבו על ידה שלא כדין ובחוור סמכות. אולם השאלה אם, הלכה למעשה, עומדת לרשות הגנה מפני השבת הכספיים, תוכרעה בשלב לאחר הקביעה כי עומדת חובת התביעה.<sup>15</sup>



## 25.2 טענת הגנת תקציב – הגנה מפני השבה

הגנת התקציב היא טענה הגנה מוכרת המועילית חדשים ל一刻רים על ידי רשות מקומית אשר מבקשת להימנע מהשבת סכומים שנגבו על ידן, לכארה, שלא כדין. לעמודת הרשויות, השבת סכומים, יש בה כדי להכבד על התקציב וכדי לפגוע בפעולתן התקינה, דבר שגורם נזק לציבור הרחב המתגורר בשטחן המוניציפלי. מדובר בחשש לפגיעה בתקציב הרשויות אשר הביאו בחשבון את התקבלים מגביית מיסים ואגרות מידי שנה בשנה, בעת אישור התקציב, שכן ארנונה נכללה בסעיף ההכנסות בתקציב השנהו של הרשויות.<sup>16</sup>

<sup>14</sup> ע"א (נחווי ת"א) 3801/06 עובדיה י' עיריית הרצליה (18.2.2008).  
דנ"א 09 7398/09 עיריית ירושלים נ' שירות בריאות כללית (14.4.2015), בפסקה 34 לפסק דין של הנשייא גרוןיס.

<sup>15</sup> סעיף 206 לפקודת הערים; סעיף 186ג לצו המועצות המקומיות, התשי"א-1950;  
סעיף 181 לצו המועצות המקומיות (מועצות אזוריות), התשי"ח-1958.

לחחש של הרשות עלול להיות בסיס עת מדובר בהשבה גורפת לטובות נישומים רבים אשר שילמו סכומים של כדין ובהיעדר סמכות לגבותם.

שים נוסף שיש להבאו בחשבון בזכות ההכרה בהגנת תקציב, הוא החשש כי חיסרון הכספי שייגרם לרשות, בסופה של יום "יגולגל" אל עבר הציבור: "מהלך של הטלת מס לשם השבת 'מס' שנגבה שלא כדין, טמון בחובות חסרונות ממשמעותיים".<sup>17</sup>

בעניין עיריית ירושלים, נדחתה הגנת התקציב שהעלתה עיריית ירושלים כדי להוכיח גביית יתר של ארנונה, אף שמדובר היה בנסיבות התקציבית של عشرות מיליון שקלים שהוטלו על שכינה של העירייה, ועל אף הסיכון לתביעות נוספות בסוגיה שנזונה שם (טענה מצרפת).

"הגנת התקציב" תוכר בנסיבות מוכחים וمبرורים ורק לאחר שההרשות הוכיחה את עצמת הפגיעה והיעדר חולפות ראיות ומעשיות לתיקונה ולצמצום הפגיעה, לצורך כך אין די בטענות סתמיות בעלמא בדבר הפגיעה בתקציב כי אם נדרש הוכחה ב"עובדות ובמספרים".<sup>18</sup>

במקרים שבהם קשה לבנות אומדן על בסיס מצבים אפשריים העשויים להוביל דורישות השבה, אפשר להסתפק בהערכתה כללית המתבססת על מציאות החיים.<sup>19</sup>

בתי המשפט לא היססו לדוחות בקשה לפטור ושוויות מחובת השבה, במקרים שבהם לא הוכחו על ידם בעובדות ובמספרים פגעה בתקציבן.

בעניין עיריית אור עקיבא,<sup>20</sup> נפסק כי אין די בעצם העובדה של הרשות תחת תוכנית הבראה מפוקחת מטעם משרד הפנים (כחול מצידי התיעילות), כדי להוכיח הוכחה שקיבלה העיטה תביא לפגעה חמורה בה כך שיקשה עליה לבצע תפקידה.

במקרה שבו רשות לא חיבה את הנישום בארנונה והעשרה שנים וביקשה להסתמך על הגנת התקציב פסק בית המשפט כי העירייה התנהלה למעשה על פי

<sup>17</sup> דנ"א 7398/09 עיריית ירושלים נ' שירותי בריאות כללית, בפסקה 46 (14.4.2015).

<sup>18</sup> ע"א 1761/02 רשות העתיקות נ' מפעל תחנות בע"מ, פ"ד ס(4) 454, 588 (2006).

<sup>19</sup> ע"א 9631/05 ארד נ' מדינת ישראל (16.12.2010).

<sup>20</sup> עת"ם (מנהליהם ח') 25952-05-13 חברת החשמל לישראל בע"מ נ' עיריית אור עקיבא (27.11.2013).

תקציבה, שלא כלל את הארנונה שאפשר היה להטיל על העותר. لكن "הנון" שנגורם לעירייה אס נגרם, בשל אי-יתשלום הארנונה, אינו ייוני.<sup>21</sup>

במקרים שבהם רשות מקומית מתרשלת בזורה קיזונית בגין חובי מס, טענת הגנת התקציב שמלילא אמורה להיבחן באופן קפדי בזוק הפניה לאסמכאות ולמספרים, לא יכולה להוות שיקול שיש בו להצדיק את שלילת ההשבה לנישום, שהרי הרשות עצמה לא מסתמכת על תקבולים אלו בשעה שהיא עורכת את התקציבה השנתי לשנות המס הנדונות ובמובן זה לא נגרם לה נון ישיר, שהרי הארנונה משמשת למימון שירותים עירוניים הניתנים באופן שוטף בשנה מסוימת.<sup>22</sup>

ככל שהנון לציור משני בחשיבותו ומتابתו במגוון מצומצם יותר של שירותים שקיבל ציבור התושבים מהעירייה או נשאו בגיןה גבואה יותר בשל אי-גבית הארץנה בגין הנכס, הרי שאיאפשר יהיה להכיר בהגנת התקציב.<sup>23</sup>

היקף ההשבה צריך להיבחן על פי כמה שיקולים אשר דומה כי נשקלים אף הם על ידי הערכאות בעת העלאת טענת הגנת התקציב.<sup>24</sup>

- א. טיב הפגיעה שנפל ומידת הפגיעה במשלים אם יוטל עליו התשלום ולא יושב לו;
- ב. באיזו מידת מדובר בטעות אשר סביר להניח כי הרשות הייתה מביאה לתיקונה אילו הייתה ערלה לפוגם;
- ג. מידת החומרה בהתנהגות הרשות בגין התשלום;
- ד. מידת ההכבדה של החזר על התקציב הרשות;
- ה. המועד שבו הוגשה התביעה והמועד שבו הודיע הנישום לרשות על הפגיעה. ככל שהשיעור של הנישום גדול יותר – תיטה הकף לדוחות את תביעתו;

<sup>21</sup> עת"ם (מנהלים ת"א) 11163-12-11 הראל נ' עיריית רמת גן (3.12.2012). בית המשפט העליון הפך פסק דין זה בע"מ 89/13 עיריית רמת גן נ' הראל (24.2.2015) אך לא התקיים דין דין בהגנת התקציב, בשל עמדות הרשות לחיבת הנישום לתקופה של שנתיים ימים בלבד (להלן: "ענין הראל").

<sup>22</sup> בע"מ 4551/08 עיריית גבעת שמואל נ' חברת חשמל לישראל בע"מ (1.12.2011).

<sup>23</sup> ראו דעת מיуст של השופט דנציגר בע"מ 89/13 עיריית רמת גן נ' הראל (24.2.2015).

<sup>24</sup> טענות אלו נטעןנו גם על ידי היוזץ המשפטי לממשלה בע"א 546/04 עיריית ירושלים נ' שירותי בריאות כללית (20.8.2009).

- ו. השוואת הצדקה שבהתלת נטל התשלום הרלוונטי (שיעורם שלא כדין) על שום הנישום לעומת הצדקה שבהתלת התשלום על שום משלמי המיסים העתידיים;
- ז. הגינות רואה בכיספי הציבור;
- ח. הרתעת הרשות מקבלת החלטות שלא בדרך הנכונה.

### 25.3 דוקטרינה הבטולות היחסית

לעתים, מכוח דוקטרינה הבטולות היחסית, תוכל הרשות לבסס טענהה בדבר היכולת להסביר לציבור תשלומים שנגנו באופן לאורו שלא כדין.

דוקטרינה הבטולות מבוססת על הבחנה בין עצם ההפרה של הכללים המוראים לרשות המינימלית כיצד לפעול בין תוצאות הפרותם של כלים אלה והסעדים שיינטנו נגד הרשות בשל הproxima. אחד השיקולים המרכזיים לשימוש בדוקטרינה הבטולות היחסית הוא הנזק שעולם להיגרם לאינטראס הציבור בשל קביעה כי החלטה מסוימת של רשות מינימלית היא בטלה מעקריה בשל פגם כזה או אחר שנפל בה.<sup>25</sup>

לפי דוקטרינה הבטולות היחסית אפשר להזכיר, ولو באופן חלקי, בתוקפה של פעולה שנעשתה בחירגה מסמכות כלפי מי שהסתמן עלייה ולהימנע מבטולות מוחלטת של הפעולה או ההחלטה.<sup>26</sup>

המשקל אשר יש ליתן לאינטראס ההגנה על שלטון החוק בשים לב לפעולה של הרשות אשר לגבייה נטען כי היא בטלה לפי דוקטרינה הבטולות היחסית, משתנה בהתאם למכלול נסיבות העניין, כדברי השופט (כתוארו אzo) ברק:

בקשר זה ניתן יהא להתחשב, מבחינת האינטראס של שלטון החוק, בסוג הפגיעה הנטענת בשלטון החוק. לא הרי הפה, שהוא מיעודת לעותר, כהרוי הפה, המשתרעת על ציבור וחב; לא הרי הפה הנעשית בתום-לב כהרוי הפה הנעשית שלא בתום-לב; לא הרי הפה שתוצאתה חד-פעמיות כהרוי הפה שתוצאתה נמשכות; לא הרי הפה שתוצאתה

<sup>25</sup> ע"פ 10189/02 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד ס(2) 559 (2005).

<sup>26</sup> מיכל טמיר אכיפה סלקטיבית, 346 (2008).

- ו. השוואת הצדקה שבהתלת נטל התשלום הרלוונטי (שיעורם שלא כדין) על שום הנישום לעומת הצדקה שבהתלת התשלום על שום משלמי המיסים העתידיים;
- ז. הגינות רואה בכיספי הציבור;
- ח. הרתעת הרשות מקבלת החלטות שלא בדרך הנכונה.

### 25.3 דוקטרינה הבטולות היחסית

לעתים, מכוח דוקטרינה הבטולות היחסית, תוכל הרשות לבסס טענהה בדבר היכולת להסביר לציבור תשלומים שנגנו באופן לאורו שלא כדין.

דוקטרינה הבטולות מבוססת על הבחנה בין עצם ההפרה של הכללים המוראים לרשות המינימלית כיצד לפעול בין תוצאות הפרותם של כלים אלה והסעדים שיינטנו נגד הרשות בשל הproxima. אחד השיקולים המרכזיים לשימוש בדוקטרינה הבטולות היחסית הוא הנזק שעולם להיגרם לאינטראס הציבור בשל קביעה כי החלטה מסוימת של רשות מינימלית היא בטלה מעקריה בשל פגם כזה או אחר שנפל בה.<sup>25</sup>

לפי דוקטרינה הבטולות היחסית אפשר להזכיר, ولو באופן חלקי, בתוקפה של פעולה שנעשתה בחירגה מסמכות כלפי מי שהסתמן עלייה ולהימנע מבטולות מוחלטת של הפעולה או ההחלטה.<sup>26</sup>

המשקל אשר יש ליתן לאינטראס ההגנה על שלטון החוק בשים לב לפעולה של הרשות אשר לגבייה נטען כי היא בטלה לפי דוקטרינה הבטולות היחסית, משתנה בהתאם למכלול נסיבות העניין, כדברי השופט (כתוארו אzo) ברק:

בקשר זה ניתן יהא להתחשב, מבחינת האינטראס של שלטון החוק, בסוג הפגיעה הנטענת בשלטון החוק. לא הרי הפה, שהוא מיעודת לעותר, כהרוי הפה, המשתרעת על ציבור וחב; לא הרי הפה הנעשית בתום-לב כהרוי הפה הנעשית שלא בתום-לב; לא הרי הפה שתוצאתה חד-פעמיות כהרוי הפה שתוצאתה נמשכות; לא הרי הפה שתוצאתה

<sup>25</sup> ע"פ 10189/02 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד ס(2) 559 (2005).

<sup>26</sup> מיכל טמיר אכיפה סלקטיבית, 346 (2008).

בטלות מוחלטת, כהרי הפהה שתוצאותיה בטלות יחסית או נפסdot; לא הרוי הפהה שנitinן לקובעה بلا הזדקות למסמכים ותעודות אשר יכול שאבדו בשל עברו הומן, כהרי הפהה המחייבת בחינה כאמור. הבדיקות אלה ורבות אחרות יילקו בחשבון, ויאוזנו על-ידי האינטרסים האחרים הנאבקים על הבכורה.<sup>27</sup>

**מטרת דוקטרינת הבטלות היחסית היא להביא לצדוק:**

הweeney שמאחורי תאוריית הבטלות היחסית הוא אפוא הרzon לעשות צדק יחסית עם כל הגורמים העולמים להיות מושפעים מהכרעה בצד מתן משקל הולם למatters אי-החוקיות או הפגיעה שבמעשה הרשות המינימלית, אשר גורר את בטלות ההחלטה. על בית-המשפט מוטלת החובה והאחריות לפעול מתוך זווית ראייה רחבה ככל הניתן, המתהשכת בטובותם וברוחותם של כל הגורמים העשויים להיות מושפעים מהכרעתו. עם גורמים אלה נמנים הצדדים היושרים לעתירה עצם, וכן צדדים שלישיים והציבור בכללו העולמים להיפגע מבטלות ההחלטה.<sup>28</sup>

<sup>27</sup> פסק דין של השופט (כתוארו אז) ברק בג"ץ 170/87 אסולין נ' ראש עיריית קריית גת, פ"ד מב(1) 678, 694 (1988).

<sup>28</sup> השופט אור בג"ץ 2758/01 התנוועה למען איקות השלטון בישראל נ' עיריית ירושלים, פ"ד נח(4) 289 (2004).